

◇ فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ

سال سوم، شماره نهم، پاییز ۱۳۹۰

صفحات: ۴۴ - ۳۳

تاریخ وصول: ۱۳۹۰/۵/۲۹ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۹/۱۹

نقش دانشگاه آزاد اسلامی در امور آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی زنان

فروغ رودگر نژاد*

کریم کیاکجوری**

عبدالرحیم طاهری***

چکیده

هدف از اجرای تحقیق حاضر، بررسی نقش دانشگاه آزاد اسلامی در امور آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی زنان شهرستان بندر انزلی بوده است. بمنظور تعیین پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد از نظرات تعداد ۱۱۰ نفر، از طریق پرسشنامه ای محقق ساخته، با ضریب پایایی ۰/۸۴، در قالب روش تحقیق غیر آزمایشی پیمایشی، استفاده و سپس به استخراج مدل معادله ساختاری با استفاده از آزمون های آماری همبستگی و روابط مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرها و نیز معادلات رگرسیون تعاملی در قالب تحلیل مسیر پرداخته شد. نتایج تحلیل های انجام شده حاکی از آن است که در هر چهار متغیر اصلی امور آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، اتفاق نظر هست که دانشگاه آزاد، تأثیر مثبتی بر روی وضعیت زنان گذاشته است. تأثیر این عوامل به ترتیب اهمیت عامل اجتماعی، آموزشی، اقتصادی و فرهنگی بوده است.

کلید واژگان: امور آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی - زنان.

* دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندر انزلی، استادیار گروه مدیریت، بندر انزلی، ایران.

** دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندر انزلی، گروه مدیریت، بندر انزلی، ایران. (نویسنده مسئول - karim_kiakojory@yahoo.com)

*** دانشگاه آزاد اسلامی، واحد چالوس، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، چالوس، ایران.

مقدمه

آموزش عالی نهادی اجتماعی با قدمتی حدود هشتصد سال می باشد. این نهاد در مراحل اولیه خود برای مدت طولانی فقط به فعالیت های آموزشی می پرداخت (دانکن و دیگران، ۱۹۸۸). آموزش عالی به عنوان یکی از مهم ترین عناصر تشکیل دهنده جوامع پیشرفته و حتی کشورهای در حال توسعه، نقش بسیار مهم و حیاتی در رشد و توسعه همه جانبه جوامع ابفا نموده است. در قرن حاضر، که جهان به سمت محوریت دانش پیش می رود، آموزش عالی مسئولیت سنگینی را در قبال اجتماع و جامعه جهانی بر دوش خود احساس می کند. رشد نهادهای آموزشی و علمی زمینه مشارکت مؤثر مردم در تحولات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را فراهم می کند و در آنها نوعی قابلیت و تحرک ذهنی ایجاد می سازد تا باورهای مناسب توسعه را پذیرفته و درونی نمایند. یکی از عوامل و شاخص های مهم توسعه یافتگی یک جامعه برابری زن و مرد و توازن در برخورداری از امکانات و منابع علمی، فرهنگی و اقتصادی است (الوانی و دیگران، ۱۳۸۹)، (اسدی، ۱۳۸۵).

در کل عدم بهره وری از نیروی بالقوه زنان در زمینه های مختلف مذکور دستیابی به توسعه را ناممکن می کند (سفیری، ۱۳۸۲، نقل از علیزاده، ۱۳۸۹). بر این اساس در فرآیند توسعه، علاوه بر افزایش دستیابی زنان به منابع و رفاه بیشتر، زمینه مساعد برای مشارکت جدی آنان نیز تأمین می شود. برخورداری زنان از برابری و مساوات جنسیتی، آنان را به سوی توسعه فزاینده سوق می دهد، زیرا منجر به حضور، فعالیت و مشارکت آنان در عرصه های مختلف زندگی اجتماعی و افزایش و ارتقای توانایی های آنان می شود. از این روست که آموزش عالی به جایگاه مهم در این فرآیند دست می یابد، زیرا یکی از منابعی است که امکان دسترسی برابر به آن، هم محصول و شاخص توسعه و هم موجب رشد و تسریع روند فرآیند توسعه است. دانشگاهها نقش تعیین کننده ای در تولید دانش (پژوهش) و انتقال دانش (آموزش) دارند. از سوی دیگر، امروزه زنان جامعه تلاش مداوم و فزاینده ای در صحنه دانش و فن آوری در دانشگاهها دارند که این نتیجه رشد آگاهی آنان، مبین شناخت عمیق آنان از توانایی هایشان و ظرفیت های اجتماعی و نیز عزم جدی آنان برای تعیین سرنوشت خود است (امیریان زاده، ۱۳۸۳).

در سال های اخیر، تقاضای اجتماعی زنان برای ادامه تحصیل در دانشگاهها و آموزش عالی با هدف سرمایه گذاری انسانی و توسعه دانش و مهارت و توانایی بدست آوردن فرصت ورود به بازار کار، افزایش یافت. به طوری که در ۱۳۶۷، فراوانی زنان نسبت به مردان در داوطلبان ورود به دانشگاهها به مرز ۵۰ به ۵۰ رسیده، سپس این روند رشد ادامه یافته تا اینکه این نسبت به حدود ۶۰ به ۴۰ رسید. با این روند، طبیعی است که فراوانی پذیرش زنان در دانشگاهها از مردان پیشی بگیرد (شادی طلب، ۱۳۸۱).

در تغییر و تحولات دنیای امروز، در قاموس مدیریت گرایی که یکی از ویژگی های آن، رها ساختن دولت از تصدی ها، انحصارات و فعالیت ها است، آموزش عالی به عنوان یکی از فعالیت های اصلی، عمده، حساس و گسترده در جامعه نمی تواند به طور انحصاری در اختیار دولت باشد و سایر نهادهای رسمی درون نظام از تقبل آن بر حذر شوند. دانشگاه آزاد اسلامی به یکی از ضرورت های مدیریت گرایی که کاهش فعالیت

های دولتی و کاستن از حجم تصدی‌های دولتی می‌باشد، پاسخ داد و بررسی‌هایی که امروز پس از گذشت چندین سال در مورد این دانشگاه انجام شده نشان می‌دهد که ایجاد آن تدبیری موثر و تجربه‌ای بس موفق در مدیریت گرایي بوده است. دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان یکی از پدیده‌های مهم آموزش عالی و یکی از نهادهای سرنوشت ساز و حیاتی در جامعه اسلامی ایران، سهم عمده‌ای از بار مسئولیت آموزش عالی را بر دوش گرفته و تأثیرات فزاینده‌ای بر توسعه آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در سطح جامعه ایجاد نموده است (الوانی، ۱۳۷۸) (معمارزاده، کیا کجوری و رودگرزاد، ۱۳۹۰).

هر نظام آموزشی پویا، برای رویارویی با هر گونه تغییر و تحولی نیازمند به ارزیابی می‌باشد. ارزیابی عملکرد سازمانهای آموزشی - پژوهشی، قسمتی از فرآیند دشوار تخصیص منابع در دانشگاه‌های دولتی و غیر دولتی است (لوپز، ۲۰۰۱). رشد فزاینده تکنولوژی، موج گسترده اطلاع‌رسانی و توسعه خدمات ویژه و متنوع، بیش از پیش لزوم برنامه‌ریزی اصولی و سیاست‌گذاری همه‌جانبه را جهت رقابت و ادامه حیات برای سازمان‌ها آشکار کرده است. ضمانت اجرایی این سیاست‌ها، هر چند که هوشمندانه تدوین شوند، کنترل دقیق و مداوم واحدها و ارزیابی و بهبود مستمر روش‌هاست (پارکر^۲، ۲۰۰۰). سیستم ارزیابی عملکرد سازمان‌ها، یک مکانیزم مهم کنترل در راستای خط‌مشی‌ها و سیاست‌های کلی سازمان بوده و اطلاعات مهم و حیاتی را در خصوص میزان تناسب و سازگاری عملکرد واحدها با برنامه‌ها، در اختیار مدیران قرار می‌دهند (اداره تحقیقات و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۴). البته وقوع این امر در گرو آن است که نظام ارزیابی عملکرد از جامعیت کافی برخوردار باشد تا نتایج آن قابل استفاده بوده و تمام جوانب فعالیت‌ها را مد نظر قرار دهد (برگن^۳، ۲۰۰۴).

از آنجا که یکی از مراکز آموزشی در کشور، دانشگاه آزاد اسلامی است و زنان زیادی در این دانشگاه تحصیل کرده یا در حال تحصیل هستند، جای آن دارد پیامد آن مورد بررسی قرار گیرد. بنابراین مسئله تحقیق حاضر این است که ارزیابی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی و پیامد آن در امور آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در حوزه آموزش زنان در قالب معادله ساختاری کدام است؟ از این رو هدف اصلی تحقیق، ارزیابی و تبیین تأثیر تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور زنان شهرستان بندر انزلی و هدف عملیاتی آن ارائه توصیه‌ها و راهکارهای بهبود پیامد و عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی در امور آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی زنان شهرستان بندر انزلی خواهد بود. میراندا^۴ (۱۹۹۴) در تحقیق خود، در مورد «تأثیر آموزش بر مشارکت نیروی کار زنان در کشورهای در حال توسعه»، بیان می‌کند که سهم بی‌شماری از جمعیت زنان به نیروی کار کشور به دلایلی چون تغییر نگرش زنان نسبت به محیط و بازار کار، تغییرات اجتماعی جوامع، توسعه اقتصادی، افزایش سطح آموزش خانواده‌ها و تحولات فرهنگی، اضافه شدند.

در تحقیقی تحت عنوان «بهبود دستیابی زنان به آموزش عالی» که توسط داندار و همکارانش^۵ (۱۹۹۹)، انجام گردید، اینگونه مطرح می‌شود که برنامه‌های افزایش مشارکت زنان در آموزش عالی و تأثیر گذاری

۱. Lopes

۲. Parker

۳. Bergen

۴. Miranda

۵. Dundar, et al

آموزش عالی بر ابعاد مختلف زندگی زنان، زمانی با موفقیت مواجه می‌گردد که تمایل و تقاضای زنان تحصیل کرده برای حضور در بازار کار افزایش یافته و خانواده‌ها نیز نگرش مثبتی جهت حضور زنان در آموزش عالی داشته باشند.

در پژوهشی تحت عنوان «عوامل اجتماعی روانی و ساختاری مرتبط با رشد حرفه‌ای و شغلی زنان» عواملی که می‌توانند در توانایی حرفه‌ای و مهارت‌های شغلی زنان موثر باشند مورد بررسی قرار گرفته است. این تحقیق نشان داد که زنان با کمک آموزش می‌توانند جهت گیری شغلی مناسبی داشته باشند و با موفقیت بین وظایف شغلی و کار در منزل هماهنگی و تعادل لازم را برقرار کنند. همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد که تأسیس و ایجاد مراکز آموزشی و دانشگاه‌ها در امور مختلف زندگی مردم تأثیر دارد (کیا کجوری، رودگر نژاد، ۱۳۸۵).

حسین زاده، عملکرد مراکز آموزش عالی استان سیستان و بلوچستان را با استفاده از روش تجزیه و تحلیل سلسله مراتبی و تحلیل پوششی داده ارزیابی کرد. نتایج، کیفیت تدریس از نظر دانشجویان، فعالیتهای پژوهشی و تعداد قبول شدگان در مقاطع بالاتر را نشان داد (حسین زاده، سلجوقی، ۱۳۸۵). در تحقیقی با عنوان بررسی میزان تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی ساری در توسعه اقتصادی و اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی توانست در رشد و توسعه اقتصادی، ایجاد اشتغال، فراهم کردن فرصت شغلی و تغییر نگرش‌های اجتماعی و توسعه فرهنگی، نقش ایفا کند (احمدی، ۱۳۸۱).

مستندات بیان شده، بر لزوم توجه به پیامد تأسیس دانشگاه برای جامعه اشاره نموده و بخوبی ضرورت و اهمیت انجام تحقیقات مربوط به آن را نشان می‌دهند. به منظور دستیابی به هدف تحقیق با توجه به تحقیقات میراندا (۱۹۹۴)، دانداری (۱۹۹۹)، کیا کجوری و رودگر نژاد (۱۳۸۵) احمدی (۱۳۸۱) و سایر مطالب ذکر شده، پیامد نقش دانشگاه آزاد اسلامی در امور زنان شهرستان بندر انزلی را می‌توان در چهار بعد آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مورد ارزیابی قرار داد.

روش تحقیق

جامعه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری تحقیق ۱۵۰ نفر از کارشناسان، مدیران و خبرنگاران زن شاغل در شهرستان انزلی به گونه‌ای که می‌توانستند در کار جمع آوری داده‌های مرتبط با تبیین نقش دانشگاه آزاد اسلامی در امور زنان همکاری نمایند، می‌باشد. برای توزیع پرسشنامه‌ها بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۱۰۸ نفر به عنوان نمونه آماری باید انتخاب می‌شدند که برای اطمینان از برگشت پذیری پرسش‌نامه‌ها، ۱۱۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه برای آنها ارسال گردید.

طرح پژوهش

اگر چه در مورد روش تحقیق تاکنون نظرات و دیدگاه‌های متفاوتی عنوان شده است (ظهوری، ۱۳۷۸). اما تحقیق حاضر از نظر نحوه گردآوری داده‌ها (بازرگان، ۱۳۷۷)، از نوع غیر آزمایشی پیمایشی محسوب

شده و با توجه به روشهای چهار گانه دیدگاه تئوری پردازی، یعنی، بسط یا بهبود تئوری های موجود، مقایسه دیدگاههای تئوریک مختلف، بررسی پدیده‌ای خاص با استفاده از دیدگاههای تئوریک مختلف و بالاخره بررسی پدیده‌ای مستند و تکراری (تحقیقی که قبلاً انجام شده است) در محیط و شرایط جدید (الوانی و دیگران، ۱۳۸۹) (فلدمن، ۲۰۰۴)^۱، در گروه چهارم قرار می‌گیرد. با توجه به روشهای دوگانه تبیین فرضیات در تحقیقات مدیریتی شامل استفاده از فنون آماری و استفاده از فنون غیر آماری مانند تحقیق در عملیات (آذر، ۱۳۷۳)، تحقیق حاضر در گروه اول قرار می‌گیرد و بالاخره اینکه با توجه به کلی‌ترین تقسیم‌بندی از روش تحقیق یعنی کتابخانه‌ای و میدانی، در تحقیق حاضر از هر دوی این روشها استفاده شده است.

ابزار اندازه گیری

از ابزارهای چهار گانه جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، ابزار اندازه‌گیری مورد استفاده در تحقیق حاضر پرسشنامه‌ای محقق ساخته مستند به مرور ادبیات موضوعی تحقیق حاوی ۹ سوال مشخصات جمعیت شناختی، دو سوال باز و ۲۵ سوال در مقیاس پنج گزینه‌ای بوده است. روش‌های مختلفی برای تعیین اعتبار (روایی) ابزار اندازه‌گیری وجود دارد که یکی از آنها پرسش از متخصصان و خبرگان است (بازرگان، ۱۳۷۷). سوالات ابزار اندازه‌گیری تحقیق حاضر دارای اعتبار است زیرا اجزاء متغیرهای مورد اندازه‌گیری، از ادبیات موضوعی تحقیق گرفته شده‌اند و به عبارتی توافق خبرگان امر در مورد آنها اشیاع شده است. بعلاوه اینکه شاخص GFI نیز که به عنوان یکی از معیارهای سنجش روایی است (هایر، ۱۹۹۸)^۲، در این تحقیق ۰/۹۳ بدست آمده است. بمنظور تعیین قابلیت اعتماد (پایایی) ابزار اندازه‌گیری نیز روشهای مختلف و متعددی وجود دارد که یکی از آنها سنجش سازگاری درونی آن است (کونکا، ۲۰۰۴)^۳. سازگاری درونی ابزار اندازه‌گیری می‌تواند با ضریب آلفای کرونباخ اندازه‌گیری شود (کرونباخ، ۱۹۵۱)^۴. این روشی است که در اغلب تحقیقات مورد استفاده قرار می‌گیرد (پترسون، ۱۹۹۴)^۵. اگر چه حداقل مقدار قابل قبول برای این ضریب باید ۰/۷ باشد اما مقادیر ۰/۶ و حتی ۰/۵۵ نیز قابل قبول و پذیرش است (ون د ون، ۱۹۷۹)^۶ (نونالی، ۱۹۷۸)^۷. در تحقیق حاضر، قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری ۰/۸۴ بوده است.

روش آماری

روش جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز تحقیق اینگونه بوده است که پرسشنامه طراحی شده (در فرایند طراحی از نظر خبرگان نیز استفاده شد)، در مراجعه حضوری اول، در اختیار اعضای جامعه آماری قرار گرفته و توضیحات لازم نیز برایشان داده شد سپس در مراجعه حضوری دوم نسبت به جمع‌آوری آنها اقدام شده است.

۱. Feldman, 2004
۲. Hair, 1998
۳. Conca, 2004
۴. Cronbach, 1951
۵. Peterson, 1994
۶. Van de ven, 1979
۷. Nunnally, 1978

آزمون‌های مورد استفاده در تحقیق حاضر شامل محاسبه همبستگی و روابط مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرها و نیز معادلات رگرسیون تعاملی در قالب تحلیل مسیر با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و Lisrel بوده است. گاهی اوقات، از مدل معادلات ساختاری به نام‌هایی چون مدل‌های لیزرلی یا مدل علی نام برده می‌شود. مدل معادلات ساختاری به عنوان یکی از قوی‌ترین و مناسب‌ترین روش‌های تجزیه و تحلیل در تحقیقات علوم رفتاری و اجتماعی، در تجزیه و تحلیل چند متغیره است، زیرا ماهیت این گونه موضوعات چند متغیره بوده و نمی‌توان آن‌ها را با شیوه دو متغیری (که هر بار تنها یک متغیر مستقل با یک متغیر وابسته در نظر گرفته می‌شود) حل نمود. تجزیه و تحلیل چند متغیره به یک سری روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاق می‌شود که ویژگی‌های اصلی آن، تجزیه و تحلیل همزمان K متغیر مستقل و n متغیر وابسته است. این روش یا متدولوژی، ترکیب ریاضی و آماری پیچیده‌ای از تجزیه و تحلیل عامل، رگرسیون چند متغیره و تحلیل مسیر است که در یک سیستم پیچیده گردهم آمده تا پدیده‌های پیچیده را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد (سلطانی تیرانی، ۱۳۷۸). روابط میان متغیرها در مدل معادلات ساختاری بر سه نوع همبستگی، اثر مستقیم و اثر غیرمستقیم است (هایلی، ۱۹۹۵). همانگونه که اشاره شد مدل مفهومی لیزرلی این تحقیق نیز برگرفته از همین مفاهیم و شامل اثرات مستقیم و غیرمستقیم چهار بعد آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی (به عنوان متغیرهای مستقل مشهود یا نامکنون) برای تبیین نقش دانشگاه آزاد اسلامی در امور زنان (به عنوان متغیر مستقل نامشهود یا مکنون) است.

یافته‌های پژوهش

الف: داده‌های آماری توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی

جدول یک داده‌های آماری توصیفی جمعیت شناختی اعضای ۱۱۰ نفره نمونه آماری تحقیق را بر اساس آنچه که در پرسشنامه بوده است نشان می‌دهد.

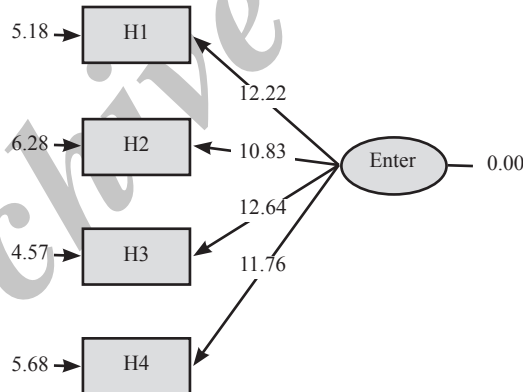
جدول ۱. داده‌های آماری توصیفی جمعیت شناختی اعضا، نمونه آماری

سن			جنس			تحصیلات			شغل		
کمیت	فراوانی	درصد	کمیت	فراوانی	درصد	کمیت	فراوانی	درصد	کمیت	فراوانی	درصد
۲۰-۳۰	۲۷	۲۵	زن	۱۰۱	۹۲	دیپلم	۴	۴	دانشجو	۳	۳
۳۰-۴۰	۵۴	۴۹	مرد	۹	۸	کاردانی	۲۱	۱۹	مدرس	۳۱	۲۸
۴۰-۵۰	۱۹	۱۷	-	-	-	کارشناسی	۷۳	۶۶	کارمند	۷۶	۶۹
۵۰-۶۰	۱۰	۹	-	-	-	ک. ارشد	۷	۶	-	-	-
-	-	-	-	-	-	دکتری	۵	۵	-	-	-
جمع	۱۱۰	۱۰۰٪	-	۱۱۰	۱۰۰٪	جمع	۱۱۰	۱۰۰٪	جمع	۱۱۰	۱۰۰٪

ب: استخراج مدل معادله ساختاری تبیین کننده پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی

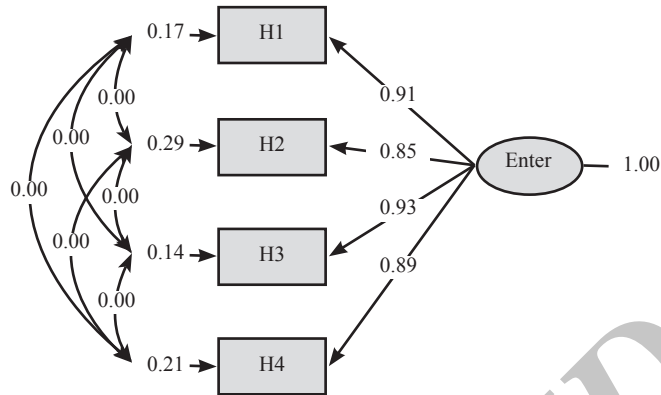
در این قسمت با توجه به مدل مفهومی تحقیق، مدل معادله ساختاری چهار متغیر اصلی تبیین کننده نقش دانشگاه آزاد اسلامی در شهرستان انزلی بر اساس خروجی نرم افزار لیزرل ارائه خواهد شد. قابل ذکر اینکه از میان شاخصهای مختلف و متعدد تعیین برانندگی یک مدل معادلات ساختاری (هومن، ۱۳۸۱)، شاخص های RMSEA و GFI از بهترین و معروفترین شان بوده و می توانند در حد کفایت لازم، برانندگی یک مدل معادله ساختاری را تعیین کنند.

در تحقیق حاضر $RMSEA=0/056$ و شاخص های $NFI=0/96$ ، $AGFI=0/95$ ، $GFI=0/93$ و $NNFI=0/90$ بوده است، لذا مدل تحقیق دارای برانندگی لازم بوده و کلیت آن مورد تأیید است چرا که $RMSEA \leq 0/10$ بوده و متغیرهای مشهود چهار گانه نیز می توانند ۹۳٪ متغیر نامشهود اصلی مورد مطالعه یعنی تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی بر زنان شهرستان انزلی را توجیه و تبیین نمایند. در شکل یک، ضرائب T Value مربوط به روابط بین متغیرها و پیامد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در شهرستان انزلی نشان داده شده است. در معادلات ساختاری، متغیرها دارای دو گونه روابط تبیین کنندگی برای متغیر اصلی مورد مطالعه که در این تحقیق تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی است که عبارتند از: مستقیم و غیر مستقیم. همانگونه که ملاحظه می گردد در هر دو بخش روابط مستقیم و غیر مستقیم همه روابط مورد تأیید قرار گرفته اند زیرا قدر مطلق مقادیر T Value بیش از ۲ شده اند. در اشکال دو و سه، ضرائب رگرسیونی استاندارد و برآوردی (غیر استاندارد) مستقیم و غیر مستقیم مدل معادله ساختاری تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی در شهرستان انزلی بر زنان ارائه شده است.

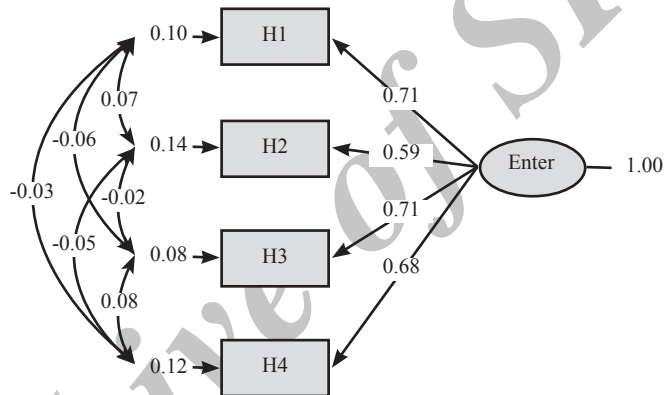
Chi-Square=16.30, df=2 , P-Value=0.00029, RMSEA=0.056

شکل ۱. ضرائب T Value مربوط به روابط بین متغیرهای چهار گانه و تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی

Chi-Square=16.30, df=2 , P-Value=0.00029, RMSEA=0.056

شکل ۲. ضرایب استاندارد مربوط به روابط بین متغیرهای چهارگانه و تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی

Chi-Square=16.30, df=2 , P-Value=0.00029, RMSEA=0.056

شکل ۳. ضرایب برآوردی (غیر استاندارد) روابط بین متغیرهای چهارگانه و تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی

جدول ۲. متغیرها و ضرایب مستقیم مدل معادله ساختاری

تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی بر زنان ...				متغیر نامشهود
اقتصادی	اجتماعی	فرهنگی	آموزشی	متغیرهای مشهود
H _۴	H _۳	H _۲	H _۱	علامت اختصاری متغیرهای مشهود
X _۴	X _۳	X _۲	X _۱	معادل نام متغیرهای مشهود در معادله ساختاری
۱۱/۷۶	۱۲/۶۴	۱۰/۸۳	۱۲/۲۲	T Value
تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	T Value رد تکی اثرات بر اساس
۰/۸۹	۰/۹۳	۰/۸۵	۰/۹۱	ضرایب اثر گذاری مستقیم = استاندارد
۳	۱	۴	۲	رتبه اثر گذاری مستقیم بر اساس ضرایب استاندارد
۰/۶۸	۰/۷۱	۰/۵۹	۰/۷۱	ضرایب اثر گذاری مستقیم = غیر استاندارد
کلیت مدل تأیید می شود زیرا AGFI = ۰/۰۵۶، RMSEA = ۰/۰۵۶ و شاخصهای AGFI = ۰/۹۳، GFI = ۰/۹۶، NFI = ۰/۹۵، و NNFI = ۰/۹۰ همه بیش از ۰/۹۰ و نزدیک به ۱ هستند.				تأیید/رد کلیت مدل = فرضیه اصلی

معادله ساختاری تبیین کننده اندازه و اولویت تاثیر روابط بین متغیرها بر پیامد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در شهرستان انزلی با توجه به میزان ضرایب حاصله از خروجی نرم افزار لیزرل است. بدین معنی که هرچه ضرایب متغیری بزرگتر باشد تاثیر گذاری آن متغیر در تبیین پیامد بیشتر و هرچه ضرایب متغیری کوچکتر باشد تاثیر آن متغیر در تبیین پیامد کمتر است. جدول دو، توضیحات بیشتر مربوط به متغیرهای مشهود و نامشهود، ضرائب استاندارد و غیر استاندارد مستقیم و T Value معادله ساختاری را نشان می دهد.

همانگونه که در جدول بالا و نیز شکل یک مشاهده می گردد همه روابط مستقیم و غیر مستقیم بین متغیرهای مشهود با تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی در شهرستان انزلی بر زنان مورد تأیید قرار گرفته است. در استخراج معادله ساختاری لازم است هم روابط مستقیم و هم روابط غیر مستقیم مورد تأیید، وارد معادله شوند. مدل عمومی معادله ساختاری روابط تعاملی بین متغیرها (اثرات مستقیم و غیر مستقیم) عبارت است از:

$$\text{(اثرات غیر مستقیم)} + \text{(اثرات مستقیم)} = \text{مدل معادلات ساختاری}$$

در شکل دو (ضرائب استاندارد) مشاهده می گردد که ضرائب روابط غیر مستقیم هر کدام از متغیرهای مشهود با همدیگر برابر با صفر است، لذا مدل معادله ساختاری تبیین کننده اثرات دانشگاه آزاد اسلامی در شهرستان انزلی بر زنان بر حسب ضرائب استاندارد عبارت است از:

$$\text{اثرات مستقیم: } \text{Entre} = (0/91 X_1 + 0/85 X_2 + 0/93 X_3 + 0/89 X_4)$$

و مدل معادله ساختاری تبیین کننده اثرات دانشگاه آزاد اسلامی بر زنان با توجه به اثرات مستقیم چهار متغیر بر حسب ضرائب غیر استاندارد عبارت است از:

$$\text{Entre} = (0/71 X_1 + 0/59 X_2 + 0/71 X_3 + 0/68 X_4)$$

برای سایر اثرات غیر مستقیم داریم:

$$\text{اثرات غیر مستقیم آموزشی: } \text{Entre}_1 = 0/71 X_1 (0/07 X_2 - 0/06 X_3 - 0/03 X_4)$$

$$\text{اثرات غیر مستقیم فرهنگی: } \text{Entre}_2 = 0/59 X_2 (0/07 X_1 - 0/02 X_3 + 0/05 X_4)$$

$$\text{اثرات غیر مستقیم اجتماعی: } \text{Entre}_3 = 0/71 X_3 (-0/06 X_1 - 0/02 X_2 + 0/08 X_4)$$

$$\text{اثرات غیر مستقیم اقتصادی: } \text{Entre}_4 = 0/68 X_4 (-0/03 X_1 - 0/05 X_2 + 0/08 X_3)$$

بحث و نتیجه گیری

در جمع بندی کلی از مطالعات انجام شده در رابطه با موضوع تحقیق می توان گفت که هدف تحقیق حاضر از تعیین و تبیین مدل معادله ساختاری، مشخص کردن نقش دانشگاه آزاد اسلامی بوده است. در راستای دسترسی به هدف بیان شده در تحقیق حاضر، مستند به مرور ادبیات موضوعی مربوط، مدل مفهومی مورد استفاده، ترکیبی از چهار متغیر فرعی (یعنی آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی) بوده که در قالب ۲۵ سؤال ارزیابی و در سنجش اثرات دانشگاه آزاد اسلامی بکارگیری شده است. بمنظور تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده مرتبط با تبیین نقش دانشگاه آزاد اسلامی، از آزمون های مرتبط با تحلیل های

همبستگی و رگرسیونی متعامل میان متغیرها بوسیله نرم افزار لیزرل استفاده شده است. در نهایت اینکه با توجه به این چهار متغیر، مدل معادله ساختاری تبیین کننده نقش دانشگاه آزاد اسلامی شامل اثرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل مؤثر بر آن استخراج شد.

به طور کلی تحلیل های انجام شده روی پاسخنامه ها، حاکی از آن است که هر چهار متغیر اصلی امور آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی با توجه به مدل تأیید می گردد و این یعنی دانشگاه آزاد تأثیر مثبتی بر روی وضعیت زنان شهرستان بندر انزلی گذاشته است. تأثیر این عوامل به ترتیب عامل اجتماعی، آموزشی، اقتصادی و فرهنگی است.

خوی نژاد (۱۳۸۷)، نشان داد که دانشگاه در ایجاد نگرش مثبت و تحولات فرهنگی - اجتماعی زنان جامعه موثر است. بریری (۱۳۸۳)، در مقاله خود خاطر نشان می کند که آموزش زنان، هم برای خود آنان هم برای خانواده و جامعه ای که در آن زندگی می کنند، بسیار سودمند است. در واقع در صورت شناخت تمامی منافع، سرمایه گذاری در آموزش دختران شاید پربازده ترین سرمایه گذاری در جهان توسعه باشد. حسن زاده (۱۳۸۴)، در پژوهش خود تحت عنوان بررسی پیامد تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور آموزشی، فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی زنان شهرستان ساری از دیدگاه اعضای هیأت علمی، دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، به این نتیجه دست یافت که تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی در ابعاد آموزشی، فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی اثرات قابل توجهی داشته است، ولی بیشترین اثر را در بعد اقتصادی به همراه داشته است. در واقع نتایج این تحقیق، با نتایج تحقیقات مشابه تقریباً هم خوانی دارد. اما، همانگونه که در متن مقاله حاضر هم آمده است به مانند دیگر بحث ها در علوم انسانی و اجتماعی، با توجه به دو محدودیت زمان و مکان مورد مطالعه یعنی ویژگی اقتضایی بودن موضوع، اگر چه می توان نتایج تحقیق حاضر را با نتایج برخی از تحقیقات اشاره شده در بالا مقایسه کرد اما بهتر آن است که این مقایسه در کمال احتیاط انجام گیرد زیرا در تحقیقات مرتبط با زنان در کشور هنوز در آغاز راه می باشیم.

پیشنهاد های کاربردی

با توجه به تحلیل های حاصل از تحقیق به منظور ارتقای اثرات ابعاد اثر گذاری دانشگاه آزاد موارد ذیل به عنوان راهکارهای کاربردی مدیریتی مطرح می گردد. کاربردی سازی این راهکارها باید با توجه به اولویت تاثیر ابعاد چهار گانه پیامد دانشگاه آزاد (به ترتیب عامل اجتماعی، آموزشی، اقتصادی و فرهنگی) مورد توجه قرار گیرد.

- برگزاری نشست ها و همایش های علمی مربوط به زنان برای توسعه فرهنگی و اجتماعی.
- افزایش مشارکت زنان در امور فرهنگی به منظور توسعه اجتماعی و فرهنگی فارغ التحصیلان زن دانشگاه.
- رشد آموزشی و در پی آن اقتصادی زنان با ایجاد رشته های تحصیلی که به خود اشتغالی و کار آفرینی زنان کمک کند.

منابع

- آذر، عادل (۱۳۷۳). تبیین آماری فرضیات در پژوهش‌های مدیریتی و رفتاری. دانش مدیریت. (۲۶). صص (۲۸-۳۹).
- اسدی، علی (۱۳۸۵). مدیریت استراتژیک از دیدگاه اجتماعی. نشریه مدیریت دولتی. (۱۴).
- الوانی، سید مهدی (۱۳۷۸). دانشگاه آزاد اسلامی ضرورتی در عصر مدیریت گرای. مجله توان دانایی. (۶). انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
- الوانی، سید مهدی، کیا کجوری، کریم و رود گرنژاد، فروغ (زمستان ۱۳۸۹)، مدیریت توسعه، تهران: انتشارات صفار.
- اداره تحقیقات و برنامه ریزی (۱۳۸۴). آشنایی با تکنیک تحلیل پوششی داده و کاربردهای آن. مجله بانک ملی ایران. شماره ۱۱۴. صص ۹-۷.
- امیریان زاده، مژگان (۱۳۸۳) نظام آموزش عالی و توسعه علمی، مجموعه مقالات همایش منطقه ای نهضت تولید علم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج.
- بازرگان، عباس و دیگران (۱۳۷۷). روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگاه.
- بریری، ناهید (۱۳۸۳). مجموعه مقالات همایش نقش زنان در توسعه پایدار. وزارت آموزش و پرورش. معاونت آموزش و پرورش عمومی.
- حسن زاده، رمضان (۱۳۸۴). بررسی پیامدهای تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور آموزشی، فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی زنان شهرستان ساری از دیدگاه اعضای هیأت علمی، دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری. ساری: دانشگاه آزاد اسلامی.
- حسین زاده سلجوقی، محمد جواد (۱۳۸۵). ارزیابی عملکرد مراکز آموزش عالی استان سیستان و بلوچستان. موجود در سایت: www.imi.ir.
- خوی نژاد، غلامرضا و همکاران (۱۳۷۹). مقایسه نگرش شهروندان و مدیران اجرایی شهرستان تربت جام در مورد اثرات دانشگاه آزاد اسلامی بر تحولات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی این شهر، تربت جام: دانشگاه آزاد اسلامی.
- سلطانی تیرانی، فلورا (۱۳۷۸). کاربرد تجزیه و تحلیل علی در پژوهشهای علوم اجتماعی و رفتاری همراه با معرفی نرم افزار لیزرل. تهران: انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- شادی طلب، ژاله (۱۳۸۱). توسعه و چاشهای زنان ایران. تهران: نشر قطره.
- ظهوری، قاسم (۱۳۷۸). کاربرد روشهای تحقیق علوم اجتماعی در مدیریت. تهران: انتشارات میر.
- علیزاده، مرجان (۱۳۸۹). نقش اشتغال زنان در توسعه، فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ، سال دوم، شماره پنجم، صص ۴۹-۵۹.
- کیا کجوری، کریم، رود گرنژاد، فروغ (۱۳۸۵)، ارائه الگوئی مفهومی از نقش زنان در فرایند توسعه، مجموعه مقالات همایش ملی چالشهای فراوی مدیریت در نظامهای آموزشی، تهران: دانشگاه امام

صادق(ع) واحد خواهران.

- معمارزاده، غلامرضا، کیاکجوری، کریم و رودگر نژاد، فروغ (۱۳۹۰)، تحلیل استراتژیک دانشگاه آزاد اسلامی به منظور ارائه استراتژی های مناسب، فصلنامه علمی و پژوهشی پژوهش های مدیریت، سال بیست و دوم شماره ۸۸، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، صص -۳۹۵۴.

- هومن، حیدرعلی (۱۳۸۱)، استنباط آماری در پژوهش رفتاری. تهران: نشر پارسا. صص: ۴۰۹-۴۱۲.

- Bergen, V. et al (2004). Balanced scorecard for small business. www.google.com.
- Conca, F. J. & et al (2004). Development of a measure to assess quality management in ertified firms. *European journal of operational research*. (156), pp. 683-697.
- Cronbach, L. J (1951). Coefficient alpha and the internal structure of test. *Psychometricka*.(16). pp. 297-334.
- Duncan, W. Ginter, P M; Rucks, A C and Jacobs, T D (1988). Intrapreneurship and Reinvention of the Corporation, *Business Horizons*. May & June, pp. 16-21.
- Dundar, H, Haworth, J (1999). Improving womens access to higher education. A review of the world bank division population and human resources department the world bank. Pp 1-75
- Feldman, D. C (2004). The devil is in the detail: converting good research into publishable articles. *Journal of management*. (30)(1). pp. 1-6.
- Hoyle, R.H., *Structural equations modeling: concepts, Issues, and Applications*, Thousand Oaks, CA: sage, 1995.
- Hair, J. F. & Anderson, R. E. & Tatham, R. L. & Black, W. C (1998). *Multivariate data analysis*. Prentice Hall International Inc. Upper Saddle River. NJ.
- Lopes, A. L. M. & Lanzer, E. A (2001). Data envelopment analysis- DEA and fuzzy sets to assess the performance of academic departmans: A case study at Federal University of Santa Catarina – UFSC, *Pesquisa Operacional*. 22(2). PP. 217-230.
- Miranda, G. V (1994). Education and female force participation in industrializing countries. In the *International Encycloedia of Education*. 2 Ed. Vol 2. pp 1666-1671.
- Nunnally, J. C (1978). *Psychometric theory*. Second ed., McGraw-Hill. New York.
- Parker, C(2000). *Performance measurement*. The journal available. (49)(2).
- Peterson, R. A (1994). A meta-analysis of cronbach,s coefficient alpha. *Journal of consumer research*. (21). pp. 381-391.
- Van de ven, A. & Ferry, D (1979). *Measuring and assessing organizations*. John Wiley. New York.